

Układ wzbudzenia rezerwowego w Elektrowni Kozienice

Łukasz Wójcik, Tomasz Rutkowski - ENEA Wytwarzanie

Adam Maj - Energotest

Streszczenie

W referacie przedstawiono układ statycznego wzbudzenia rezerwowego i regulacji napięcia ETW 230SC2 firmy Energotest sp. z o.o. dla generatorów klasy 200 MW pracujących w Elektrowni Kozienice.

1. Wstęp

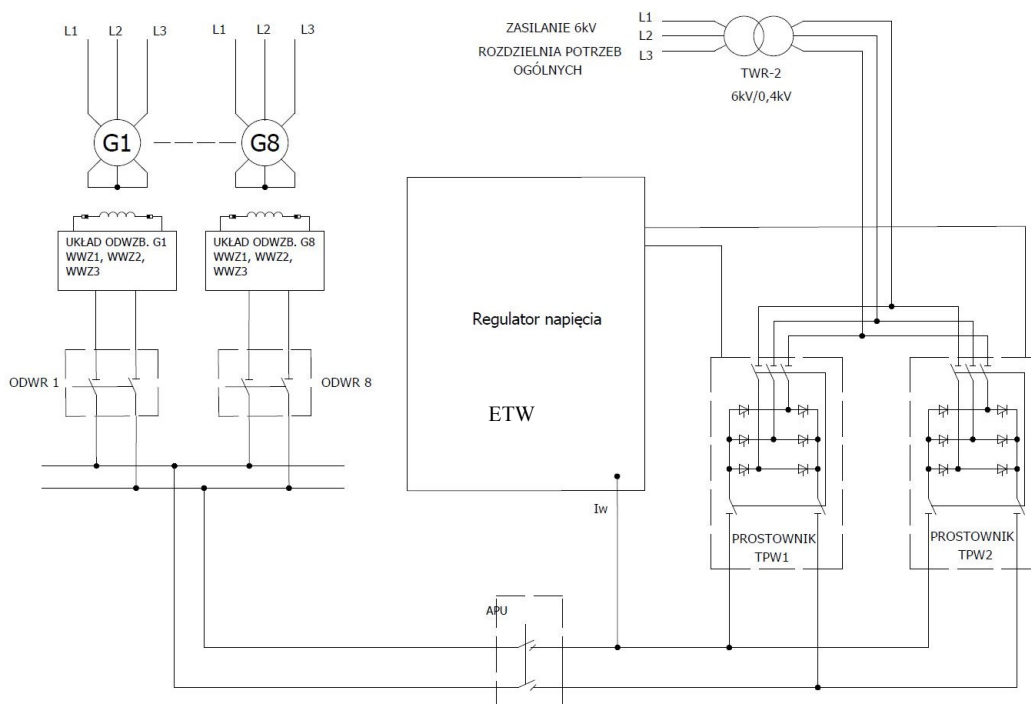
Sprawnie funkcjonujący układ regulacji napięcia generatora synchronicznego jest jednym z bardzo ważnych czynników mających wpływ na stabilność pracy bloku energetycznego i całego systemu elektroenergetycznego zarówno podczas normalnej pracy jak i w sytuacjach awaryjnych. Układ wzbudzenia podstawowego zasilany jest z zacisków generatora i sterowany przez regulator napięcia generatora. Układ wzbudzenia rezerwowego, wspólny dla ośmiu bloków, zasilany jest z rozdzielni potrzeb ogólnych. Dotychczas był wykorzystywany jedynie podczas prób elektrycznych układu wyprowadzenia mocy z bloku, realizowanych w celu kontroli obwodów pierwotnych i wtórnych. Chcąc zapewnić jak największą niezawodność i dostępność bloków klasy 200 MW, Elektrownia Kozienice zmodernizowała dotychczasowy układ wzbudzenia rezerwowego dostosowując go do współpracy z wybranym blokiem pracującym w systemie elektroenergetycznym zachowując pełne możliwości regulacyjne.

2. Wzbudzenie rezerwowe - budowa i dane techniczne

Układ wzbudzenia rezerwowego dla generatorów synchronicznych jest układem redundantnym, który pomaga w eliminacji nieplanowanych przestojów bloków, spowodowanych awarią wzbudzenia podstawowego.

Wzbudzenie rezerwowe to układ składający się z:

- transformatora wzbudzenia TWR-2 o mocy 1,6 MVA,
- dwóch szaf prostownikowych T2000/1000,
- mostu szynowego,
- odłączników wzbudzenia rezerwowego ODWR1- ODWR8,
- cyfrowego dwukanałowego regulatora napięcia zbudowanego w oparciu o dwa niezależne sterowniki DX-369.

Rys. 1. Schemat układu wzbudzenia rezerwowego przed modernizacją

Transformator TWR-2 zasilany jest z rozdzielni potrzeb ogólnych 6 kV. Rozdzielnia ta posiada dwa źródła zasilania z transformatorów potrzeb ogólnych TR1 i TR2. Taka konfiguracja zasilania umożliwia swobodną i pełną regulację bez względu na aktualny poziom napięcia na zaciskach generatora. Dwie szafy prostownikowe mają możliwość osiągnięcia parametrów znamionowych twornika generatora klasy 200 MW. Z szaf prostownikowych wyprowadzony jest most wzbudzenia rezerwowego wzdłuż bloków 1 - 8, od którego poprzez odłączniki (ODWR1 - ODWR8) połączone są układy wzbudzenia wybranego generatora. Na poszczególnych blokach blokada uniemożliwiająca połączenie wzbudzenia podstawowego i rezerwowego realizowana jest na wyłącznikach WWZ2 i WWZ3, które ostatecznie determinują na którym wzbudzeniu pracuje blok. Pozostałe elementy w układzie twornika tj. wyłącznik wzbudzenia AGP, iskiernik, rezystory, uzwojenia wirnika, są wspólne dla wzbudzenia rezerwowego i podstawowego. W celu sterowania prostownikami w układzie wzbudzenia rezerwowego przed modernizacją zastosowano jednokanałowy, analogowy regulator napięcia WGSY- 35 mogący pracować wyłącznie w trybie regulacji prądu wzbudzenia. Długotrwała praca bloku w systemie elektroenergetycznym nie była możliwa ze względu na brak: zabezpieczeń wewnętrznych, ograniczników LIW, LIS itp., powiązań z zespołami zabezpieczeń elektrycznych bloku, powiązań z systemem ARNE, powiązań z systemem wizualizacji, sterowania i nadzoru, powiązań z układem synchronizacji bloku z KSE.

Rys. 2. Zespół prostowników wzbudzenia
TPW1 i TPW2

Rys. 3. Transformator wzbudzenia
rezerwowego TWR-2

W roku 2019 nastąpiła modernizacja układu wzbudzenia rezerwowego, której założeniem było to, aby nowy układ realizował główne funkcje podstawowych układów pracujących na blokach 1 - 8 i mógł przejmować ich role w stanach awaryjnych. Chcąc spełnić te wymagania konieczne było przeprojektowanie, przebudowa wzbudzenia rezerwowego i dostosowanie do niego istniejących już układów wzbudzenia podstawowego. Dotychczasowy regulator napięcia został zastąpiony nowym, cyfrowym regulatorem ETW230 SC, który posiada dwa w pełni rezerwujące i śledzące się kanały regulacji opierające się na sterownikach wzbudzenia DX-369. W przypadku niesprawności jednego z nich, zakłócenia w pracy układu zapłonowego aktywnego kanału lub przy zaniku napięć synchronizacji zmiana kanału nastąpi samoczynnie. Regulator może pracować w jednym z dwóch trybów regulacji. Podczas pracy w trybie regulacji automatycznej stabilizowane jest napięcie stojana generatora, a w trybie regulacji ręcznej prąd wzbudzenia. Regulator pod względem funkcjonalności jest odwzorowaniem układów podstawowych pracujących już w elektrowni, rozszerzony o możliwość prowadzenia prób prądowych na poszczególnych blokach.

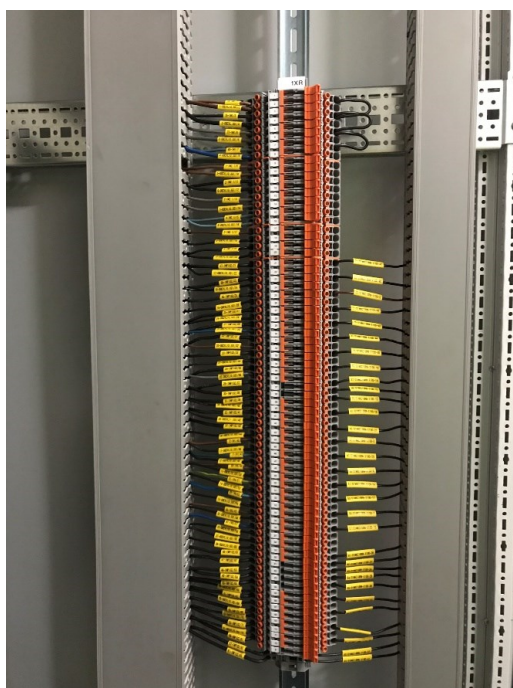
3. Zakres modernizacji wzbudzenia rezerwowego

W celu realizacji dostosowania wzbudzenia rezerwowego do ciągłej pracy na wybranym bloku należało w pierwszej kolejności wymienić regulator napięcia na urządzenie spełniające wymagania stawiane układowi regulacyjnemu wzbudzenia generatorów pracujących w KSE.

Rys. 4. Szafa regulatora napięcia wzbudzenia rezerwowego

Szafa regulatora napięcia została zrealizowana zgodnie ze standardem szaf regulatora napięcia podstawowego dostarczonych na przestrzeni ostatnich lat przez firmę Energotest. Oprócz standardowego rozwiązania redundantnego regulatora napięcia w szafie tej znajduje się panel sterujący (z którego istnieje możliwość sterowania i w którym wyświetlane są pomiary, alarmy, stany wejść i wyjść, schemat układu z aktualnym odwzorowaniem łączników), oraz stacja inżynierska z poziomu której istnieje możliwość konfiguracji oraz pobrania rejestracji alarmowych z regulatora napięcia. Jedną z nielicznych różnic jest zastosowanie przełącznika, który wybiera tryb pracy regulatora pomiędzy pracą wzbudzenia dla bloku pracującego w KSE, a pracą dla prób elektrycznych bloku. Aby układ regulacyjny mógł pracować poprawnie niezbędne było dostarczenie do niego pełnego pakietu sygnałów analogowych i dwustanowych takich jak: prąd i napięcie generatora, stan łączników na wybranym bloku, sygnały sterujące z synchronizatora i układu ARNE oraz sygnały zabezpieczeń elektrycznych bloku. Aby sygnały sterujące, odwzorowania i pomiary selektywnie były przekazywane do regulatora wzbudzenia rezerwowego należało stworzyć listwy przełączające w szafach wzbudzenia podstawowego na blokach 1-8 oraz całą szafę krosującą w pomieszczeniu wzbudzenia rezerwowego.

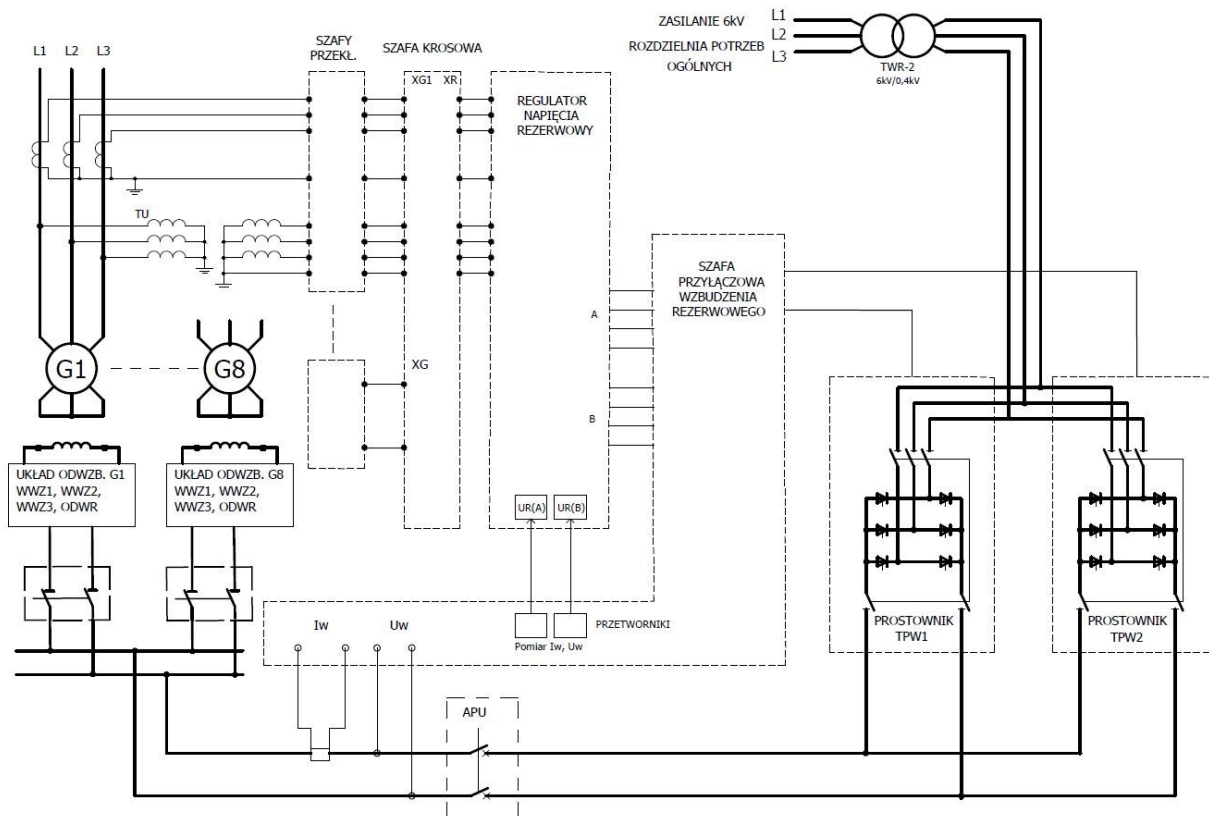
Rys. 5. Listwa przełączająca w szafie wzbudzenia podstawowego

Rys. 6. Gniazda pomiarowe i wtyki testowe w szafie wzbudzenia rezerwowego

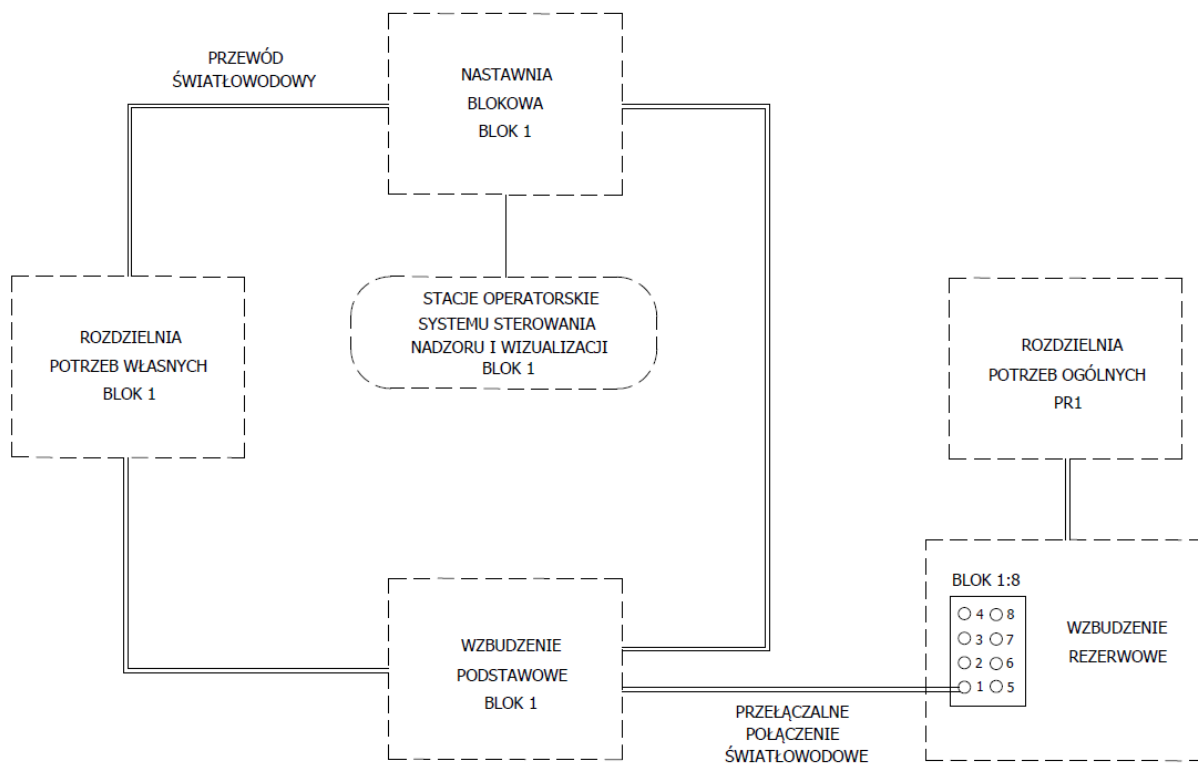
W szafach wzbudzenia podstawowego zastosowano listwy przełączające, których zadaniem jest przekazywanie danych informacyjnych i sterujących do wybranego układu wzbudzenia. Dla pomiarów analogowych wydzielono osobne tory pomiarowe, które są przekazywane do wzbudzenia rezerwowego bądź całkowicie odcinane. W pomieszczeniu wzbudzenia rezerwowego krosowanie polega na przełożeniu dwóch wtyk z gniazd neutralnych do gniazd determinujących blok, na który ma pracować wzbudzenie rezerwowe. Jeden z systemów gniazdowo-wtykowych jest standardowym rozwiązaniem, którym przekazywane są informacje dwustanowe i napięciowe. Pomiary prądu generatora przekazywane są przez modułowy system pomiarowo - kontrolny opierający się na gniazdach pomiarowych PTRE 6 oraz wtykach testowych FTPR. Dzięki zastosowaniu w nich automatycznego i wyprzedzającego zwarcia przekładników w jednej sekwencji łączeniowej proces przełączeń jest szybki i bezpieczny dla osób obsługujących.

Rys. 7. Schemat układu wzbudzenia rezerwowego

Wyżej wymieniony zakres modernizacji umożliwia współpracę wzbudzenia rezerwowego z wybranym blokiem pracującym w KSE. Dotychczas operatorzy na nastawniach blokowych nie mieli podglądu na aktualny stan układu wzbudzenia rezerwowego. Aby umożliwić zdalny nadzór w systemie wizualizacji i sterowania należało stworzyć połączenie komunikacyjne z wybranym blokiem oraz zaktualizować w/w system.

W tym celu stworzono połączenia światłowodowe pomiędzy szafą wzbudzenia rezerwowego, a szafami wzbudzenia podstawowego na blokach 1 - 8. Sterowanie regulatorem rezerwowym z nastawni blokowej możliwe jest po przełączeniu połączenia światłowodowego na odpowiednie wejście przełącznicy, które odpowiada numerowi bloku. Po włożeniu wtyki do dedykowanego dla danego bloku gniazda na w szafie krosowej wzbudzenia rezerwowego sterownik PLC regulatora rezerwowego zmienia dynamicznie swój adres IP, w celu dopasowania się do pracy z wybranym blokiem. Ostatnim elementem modernizacji było uaktualnienie grafik i sterowań w systemie SCADA na każdym z bloków klasy 200 MW. Powyższe zmiany stwarzają operatorom nastawni blokowych możliwość stałego nadzoru nad układem wzbudzenia rezerwowego, dostarczając informacji o aktualnym stanie i ewentualnych zakłóceniach w układzie wzbudzenia.

Rys. 8. Schemat połączeń komunikacyjnych wzbudzenia rezerwowego z blokami 1 - 8

4. Podsumowanie

Zmodernizowany układ wzbudzenia rezerwowego ETW 230SC2 firmy Energotest dla generatorów synchronicznych klasy 200 MW posiada wszystkie główne funkcje pozwalające na traktowanie go, jako układu w pełni rezerwowego. Umożliwia on prowadzenie pracy ciągłej wybranego bloku pracującego w KSE oraz przeprowadzanie prób elektrycznych. Korzyści płynące z jego posiadania i modernizacji będą najbardziej widoczne w chwili pojawienia się awarii. W przypadku nieplanowanego postoju bloku spowodowanego usterką w układzie wzbudzenia podstawowego, pozwala on na wznowienie procesu produkcyjnego i ponowną synchronizację z systemem elektroenergetycznym.

